

MORFOSTRUCTURA AȘEZĂRILOR DIN PIEMONȚUL CÂNDEȘTI ȘI CADRUL LOR GEOMORFOLOGIC

ION POPESCU-ARGEȘEL*
ARGEȘEL RADU POPESCU

Piemontul Căndești reprezintă extremitatea estică a Piemontului Getic desfășurat de la Dunăre în vest, până la Dâmbovița în est. Având forma unui triunghi, el este delimitat clar de culoarul Argeșului și Râului Doamnei în vest – care se interpune spre Piemontul (Gruiurile) Argeșului și de culoarul Dâmboviței în est, ce îl separă de Subcarpații Curburii. Limita sudică, spre Câmpia Română este și ea tranșantă, fiind dată de versantul stâng, abrupt al Argeșului, care domină autoritar șesul din stânga acestuia. Doar spre sud-est, limita este mai puțin clară, întrucât aici trecerea spre câmpie se face treptat, printr-o zonă de tranziție, ca limită aproximativă fiind acceptată Valea Cobiei¹. Limita nordică este dată de o zonă depresionară, formată dintr-o serie de văi subsecvente, afluate Argeșului – ca Păducelu, sau Dâmboviței – ca Valea lui Băr².

Între aceste limite Piemontul Căndești ocupă o suprafață de circa 800 kmp³.

Altitudinea maximă a piemontului este atinsă în Dealul Perilor (745 m), situat în extremitatea nordică a unității. De aici, relieful înclină ușor spre sud, până la sub 200 m la gura văii Cobia.

Morfologia Piemontului Căndești se caracterizează prin prezența interfluviilor netede - expresia unei suprafețe primare de acumulare, separate de văi adânci, cu versanți abrupti. În cadrul văilor se dezvoltă terase fluviale, lunci și conuri de dejecție (agestre) – care constituie vatra așezărilor.

Aflându-se în totalitate în bazinul hidrografic al Argeșului, Piemontul Căndești este drenat de afluenții direcți ai acestuia, care vin din stânga în următoarea ordine: Izvorani, Ștefănești, Văleni, Vrănești, Râncăciuv (L = 23 km; S = 66 kmp), Cărcinov (L = 33 km; S = 196 kmp), Glâmbocelu sau Budișteanca (L = 27 km; S = 118 kmp) și Potop (L = 51 km; S = 305 kmp) - care prin dimensiunile sale morfohidrografice reprezintă obârșia principală a Sabarului (cu cel mai important afluent al său, Cobia).

* Facultatea de Geografia Turismului, Sibiu.

** Madrid.

¹ D. Paraschiv, *Piemontul Getic*, Comitetul Geologic, București, 1965.

² Idem.

³ *Ibidem*.

Întrucât majoritatea așezărilor din zona studiată sunt situate total sau parțial pe terase, prezentăm în tabelul următor numărul și altitudinea acestora pe principalele văi⁴.

Numărul terasei	Dâmbovița	Cobia	Potop	Glâmbocelu	Cârcinov	Argeșul și Râul Doamnei	Ansamblu Piemont
T1	0-3 m	-	0-3 m	-	0-1 m	0-2 m	0-3 m
T2	3-21 m	2-8 m	2-8 m	2-6 m	2-12 m	2-10 m	2-21 m
T3	9-15 m	6-18 m	20-28 m	11-25 m	16-30 m	8-25 m	6-30 m
T4	-	22-27 m	22-50 m	30-60 m	40-60 m	23-35 m	22-60 m
T5	50-55 m	36-45 m	-	-	-	40 m	36-55 m
T6	16-80 m	-	30-65 m	50 m	62-80 m	50-80 m	16-80 m
T7	-	-	-	-	-	75-100 m	75-100 m
T8	35-100 m	-	75-90 m	-	97 m	95-130 m	35-130 m
T9	65-150 m	-	-	-	-	-	65-150 m

Firește că așezările folosesc terasele de la 1-2 m până la maximum 40-60 m.

În arealul Piemontului Cândești se află 105 așezări, între care trei sunt de tip urban - Mioveni, Ștefăneștii Noi și Topoloveni. Dintre acestea 56 sunt așezări de vale aflate în interiorul unității piemontane, restul fiind situate în culoarele Argeșului și Râului Doamnei, respectiv Dâmboviței, la contactul cu piemontul, precum și la contactul acestuia cu câmpia. Câteva așezări se află la contactul cu câmpia, dar înaintea tentacular pe văile care ies din piemont - de unde caracterul lor mixt. Pe văi așezările sunt repartizate astfel: Cârcinov 20, Potop 15, Argeș 13, Cobia 12, Dâmbovița 11, Argeșul și Glâmbocelu câte 10, Râncăciova 5, Râu Doamnei, Valea Mare și Vrancești câte 2 și Izvorani, Ștefănești și Văleni câte una.

Cele 105 așezări sunt grupate în 21 unități administrative (18 comune și 3 orașe) a căror populație însumează circa 130.000 locuitori, rezultând o densitate medie de 162,5 loc./kmp (cu mult peste media pe țară). E drept că unele dintre unitățile administrative depășesc pe alocuri limitele piemontului, extinzându-se parțial fie în cadrul culoarelor Argeșului și Dâmboviței, fie în șesul Argeșului din stânga acestuia, aparținător câmpiei. În cadrul propriu-zis al Piemontului Cândești se află în totalitate comunele: Boțești, Dobrești, Beleți-Negrești și Priboieni din bazinul Cârcinovului; Bogați din bazinul Glâmbocelului; Ludești și Hulubești din bazinul Potopului. Celelalte 11 comune și respectiv cele trei orașe sunt situate la contactul piemontului cu culoarele amintite sau cu câmpia.

Densitatea medie este de 12,5 sate/100 kmp.

Cele mai mari așezări sunt Mioveni (fără satele aparținătoare orașul propriu-zis numărând peste 30.000 locuitori) și Topoloveni (orașul propriu-zis având circa 8.000 locuitori).

Celelalte așezări (fig. 1), după numărul locuitorilor sunt grupate astfel: între 2.000-4.000 locuitori (Ștefăneștii Noi și Ștefănești⁵, Valea Mare-Podgoria, Călinești⁶,

⁴ D. Paraschiv, *op. cit.*, pentru. 118.

⁵ De curând Ștefăneștii capătă rang de oraș (în componența căruia, cu excepția localității Ștefăneștii Noi intră așezări cu aspect rural: Ștefănești, Valea Mare-Podgoria, Izvorani, Vișoara, Enculești, Golești și Zăvoi).

⁶ Alături de Ștefănești, este singurul sat din această categorie aflat în interiorul piemontului.

Bogați și Vulturești); între 1.000-2.000 locuitori (Racovița, Colibași și Făgetu⁷, Conțești, Izvorani, Văleni-Podgoria, Vrănești, Gorganu, Dobrești, Leordeni, Glâmbocelu, Ciulnița, Scheiu de Sus, Scheiu de Jos, Ludești, Hulubești, Oncești, Căndești-Vale, Dragodănești, Priboiu, Tătărani, Căprioru, Mănești, Dragăești-Pământeni, Decindeni, Râncăciuv - Dâmbovița); între 500-1.000 locuitori (Lucieni, Dealu, Hârtiești, Bârzești, Davidești, Enculești, Vișoara, Ciocănești, Golești, Radu Negru, Urlucea, Glodu, Călinești, Boțești, Furești, Negrești, Zgripcești, Beleți, Paraschivești, Priboieni, Crințești, Țigănești⁸, Moșteni-Greci, Suseni, Chițești, Glâmbocata-Deal, Glâmbocata, Telești, Potocelu, Miloșari, Măgura, Butoiu de Sus, Butoiu de Jos, Valea Caselor, Valea Mare - Dâmbovița, Frasin, Mislea, Căpsuna); între 100-500 locuitori (Valea Corbului, Cârștieni, Valea Mare - Căndești, Albotele, Valea Neniei, Valea Mare - Priboieni, Pitoi, Sămăila, Valea Popii, Gorănești, Boțârcani⁹, Bujoi, Bârloi, Schitu Scoicești, Glodu - Leordeni, Băila, Budișteni, Saru, Bântău, Stratonești, Fețeni, Căndești-Deal, Gârleni, Frasin-Vale, Blidari, Crăciunești, Cobiuța, Călugăreni, Gherghițești, Bumbuia, Mănăstirea); sub 100 locuitori (Lespezi, Lențea, Aninoșani, Stratonești).

Rezultă, așadar că majoritatea satelor din zona studiată sunt mijlocii (între 500 și 1.000 locuitori) și mici (sub 500 locuitori), numărul acestora fiind de aproape trei sferturi din total. De asemenea, în afara orașelor Mioveni și Topoloveni, doar 6 așezări depășesc 2.000 locuitori (între care două sunt incluse urbanului) intrând în categoria satelor mari.

Cele mai multe așezări au o vechime de mai multe secole¹⁰. Cea mai veche atestare o deține satul Călinești, amintit într-un document la 20 mai 1388 (Mircea cel Bătrân). În secolul următor (XV) sunt atestate satele: Topoloveni, Vițichești¹¹ și Ciocănești (toate la 1421), Lucieni (1437), Tătărani (1451), Ștefănești și Telești (1452), Dragomirești (1461-1462), Hârtiești (1475-1476), Mioveni (1435), Dobrești și Cârștieni (1498), Râncăciuv (sec. XV). Cel mai mare număr de sate sunt atestate în secolul al XV-lea: Vulturești și Voroveni (1512-1513), Priboieni (1515), Valea Mare - Podgoria (1519), Vieroș (1525)¹², Beleți și Decindeni (1526), Racovița (1532), Dragodănești (1533), Bârzești (1536), Vrănești (1541), Budișteni (1561), Izvorani (1568), Leordeni (1570), Negrești și Cobia (1571), Mănăstirea (1572), Boțești, Căndești și Căprioru (1576), Țigănești (1579), Davidești și Conțești (1583), Hulubești (1586). În secolul al XVII-lea sunt atestate satele: Aninoșani (1603), Chițești (1608), Bogați (1609), Ciulnița și Văleni-Podgoria (1610), Gorganu (1612), Albotele (1653), Ludești (1670), Valea Popii (1685), Butoiu (sec. XVII). În sfârșit, din secolul al XVIII-lea sunt atestate satele: Glâmbocata (1714), Valea Caselor (1718), Oncești (1735),

⁷ Cele trei sate aparțin de orașul Mioveni.

⁸ Crințești și Țigănești aparțin de orașul Topoloveni.

⁹ Satele Gorănești și Boțârcani aparțin de orașul Topoloveni.

¹⁰ Pentru atestarea documentară s-au folosit lucrările: *Localitățile județului Argeș*, Pitești, 1971; Gh. Pârnuță, Dorina Panaitescu, *Monografia județului Muscel*, Editura Semne, București, 2001; T. Simion, Maria Simion, *Mic dicționar de toponimie dâmbovițeană*, Editura Roza Vânturilor, București, 1999 și I. Popescu Argeșel, *Valea Dâmboviței*, București, 1986.

¹¹ Din 1968 înglobat orașului Topoloveni.

¹² Din 1968 poartă numele de Făgetu.

Bumbuia (1784), Priboiu (1793) și Blidari (sec. XVIII), iar în secolul al XIX-lea sunt atestate sate ca Glâmbocel (1806) și Zgripcești (1822).

Pe baza cercetărilor de teren, a documentării bibliografice și analizei hărților topografice am constatat că în perimetrul analizat nu există decât așezări de vale, la fel ca și în Piemontul (Gruirile) Argeșului, de la vest de Argeșel. În schimb, într-o altă subunitate a Piemontului Getic, respectiv în Piemontul Cotmenei, așezările de înălțime sunt foarte răspândite pe interfluviile netede - asemănătoare cu cele din Piemontul Cândești.

Sub raport structural, în zona studiată domină satul răsfirat, în timp ce satul risipit lipsește cu desăvârșire. Satul răsfirat prezintă atât forme mononucleare cât și polinucleare. Este prezent însă și satul adunat, având în general textură, neregulată. De asemenea, este bine reprezentat satul linear.

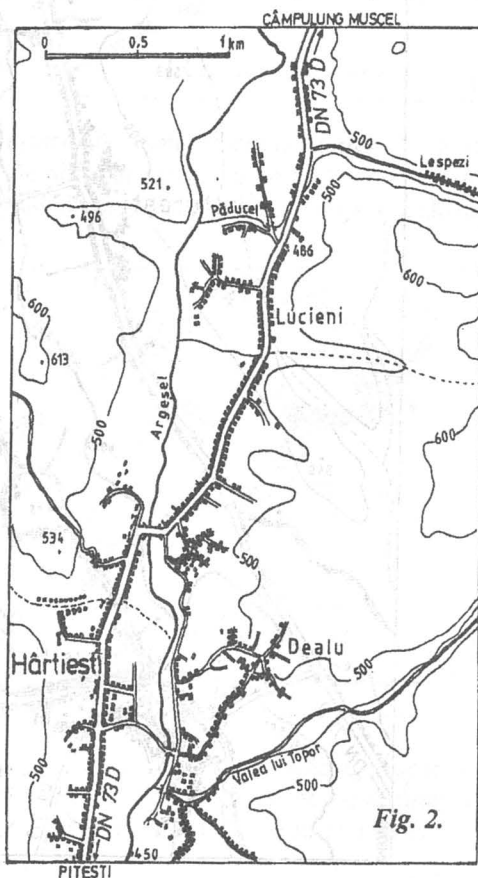
MORFOSTRUCTURA AȘEZĂRILOR ÎN RAPORT CU CADRUL GEOMORFOLOGIC

Desigur, morfostructura așezărilor reflectă în primul rând cadrul geomorfologic al vetrei, dar este influențată și de alți factori care țin de proprietate, vechime, evoluția, satelor etc.

Întrucât așezările se înșiră aproape exclusiv în lungul arterelor hidrografice, vom prezenta aspectele morfostructurale în raport cu cadrul geomorfologic al vetrelor, urmărind văile de la vest către est.

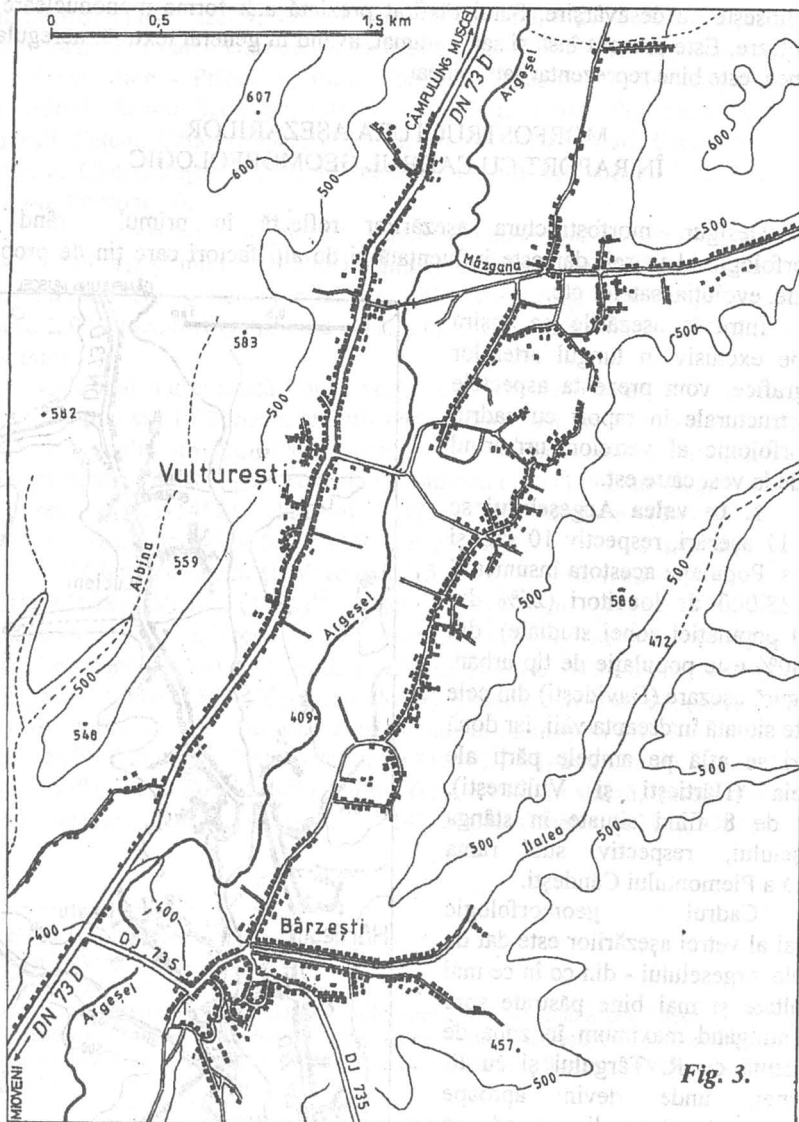
1. În valea Argeșului se înșiră 11 așezări, respectiv 10 sate și un oraș. Populația acestora însumează circa 38.000 de locuitori (25% din totalul populației zonei studiate), din care 80% este populație de tip urban. O singură așezare (Davidești) din cele 11 este situată în dreapta văii, iar două așezări se află pe ambele părți ale acesteia (Hârtiești și Vulturești), restul de 8 fiind situate în stânga Argeșului, respectiv sub rama vestică a Piemontului Cândești.

Cadrul geomorfologic general al vetrei așezărilor este dat de terasele Argeșului - din ce în ce mai dezvoltate și mai bine păstrate spre aval, atingând maximum în zona de confluență cu R. Târgului și cu R. Doamnei, unde devin aproape exclusive. Acestea li se adaugă

numeroase conuri de dejecție (agestre) care în mod frecvent formează, glacisuri proluviale (prin unirea lor).

Satele **Lucieni** și **Hârtiești** (fig. 2) - reprezintă așezări tipice de terasă, dominant lineare, dezvoltate în lungul șoselei naționale, dar având și mici ramificații. Podul teraselor inferioare care formează vatra acestor sate este extrem de neted și suficient de lat pentru a oferi condiții naturale optime amplasării gospodăriilor. Micile conuri de dejecție (formate de pâraie ca Păducelu, Marinești, Roua, Bisericii etc.) întrucât sunt puțin bombate, nu perturbă prea mult suprafața netedă a podurilor de terasă.

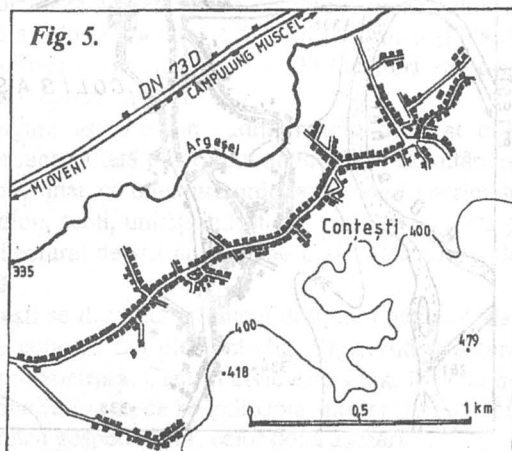
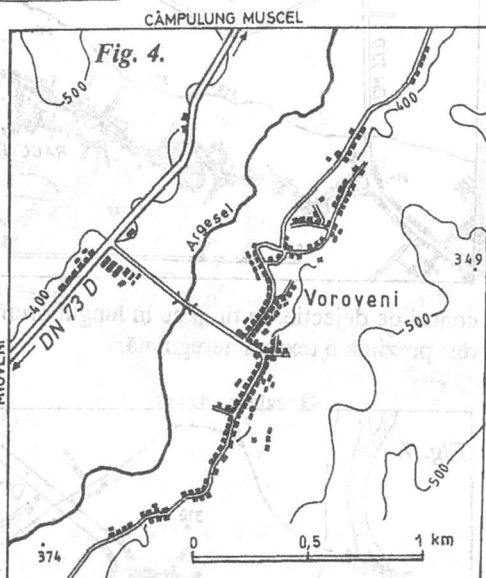
Satul **Lespezi**, de mici dimensiuni, se află în valea subsecventă a Păducelului, pe versantul drept, domol al acesteia, care contrastează puternic cu cel stâng - un abrupt veritabil (ce reprezintă o cuestă tipic).

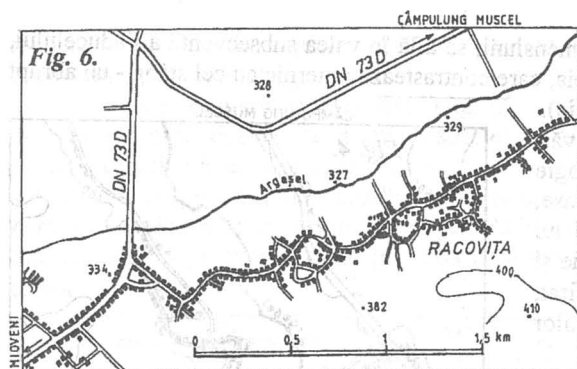
Satul **Dealul** din stânga văii Argeșului are cadrul geomorfologic al vetrei mult mai complex (terase, versant, conul de dejecție al Văii lui Topor, mici văi torențiale) de unde și aspectul structural răsfrat, polinuclear, în ciuda dimensiunilor relativ modeste ale așezării.

Satul **Vulturești** este tipic răsfrat (fig. 3), ramificându-se pe ambele maluri ale râului, înaintând tentacular pe micile văi torențiale, având totodată caracter polinuclear. Vatra foarte complexă este formată din terasele inferioare și medii coborând pe alocuri până la nivelul luncii, din conuri de dejecție (Mâzgana, Valea Caselor, Huiasa, Jipcu, Scârțineasa, Valea Baicului, Valea Oprii etc.) și glacisuri proluviale, văi torențiale. Artera principală, axată pe drumul național are pe alocuri caracter linear, dar și polinuclear. De altfel în jumătatea nordică a așezării se conturează trei aliniamente, impuse de treptele de terase, pe cea mai înaltă aflându-se cătunul Vultureștii de Sus (odinioară, fost sat).

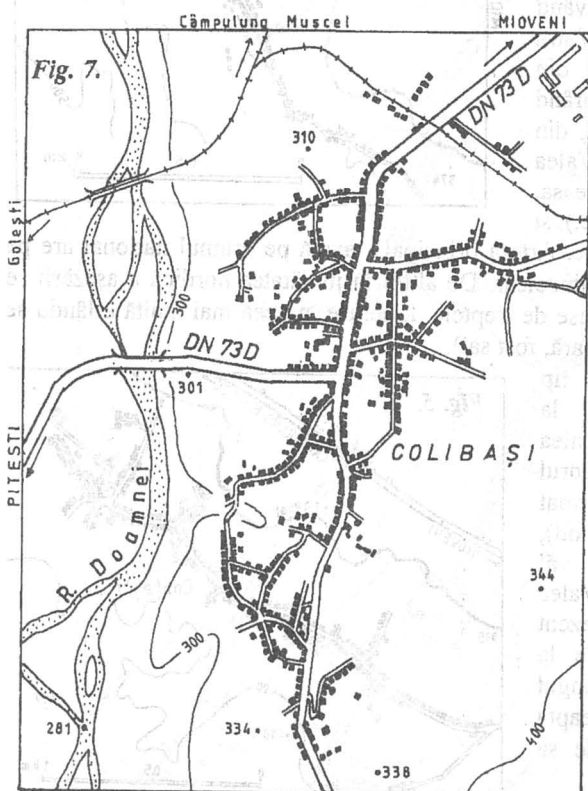
Satul **Bârzești** este de tip adunat, concentrându-se la confluența Argeșului cu Valea Ilalii și Valea Muierii, cadrul geomorfologic al vetrei fiind format din terasele joase și medii (Pe Pod), conuri de dejecție și mici văi torențiale (Valea lui Ciomag, Valea Pleșii). În ultimul timp este prezent fenomenul de roire, care duce la sporirea gospodăriilor din lungul drumului național aflat pe dreapta văii, astfel încât așezarea tinde să devină răsfrată.

Satul **Voroveni** este relativ adunat (fig. 4) cu vatra, alcătuită din terasele inferioare și medii, precum și din numeroase conuri de dejecție, respectiv glacisuri proluviale. Ca și în cazul precedent așezarea tinde să devină de tip răsfrat ca urmare a fenomenului de roire (la drumul național), fenomen din ce în ce mai intens după Revoluție.

conuri de dejecție. În timp ce în lungul drumului național are aspect dominant linear, în rest prezintă o textură neregulată.

este denumită terasa Colibași¹⁴.

Satul Conțești (fig. 5) este situat pe terasele inferioare, conuri de dejecție și mici văi torențiale, fiind de tip adunat, cu ușoare tendințe de răsfire, datorate aceluiași fenomen de roire (la drumul național de pe partea opusă a văii).

Satul Racovița este de tip adunat (fig. 6) având vatra formată din podul teraselor inferioare, parțial parazitată de

Orașul Mioveni are o tramă stradală dominant rectangulară, vatra deosebit de favorabilă fiind oferită de podurile (și chiar frunțile) teraselor din stânga Argeșului, între care una este denumită chiar terasa Mioveni, iar alta terasa Racovița¹³.

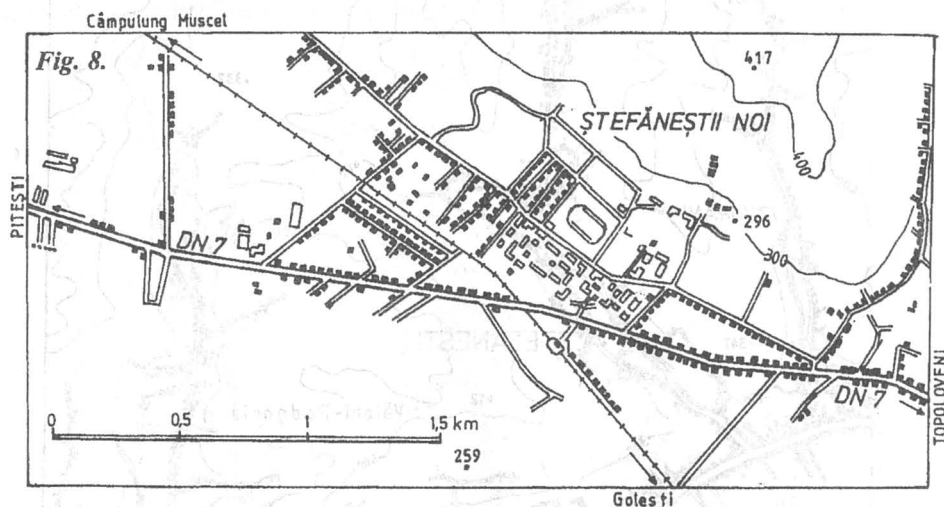
2. În valea Râului Doamnei și a micilor săi afluenți din stânga se află 4 sate - două aparținând de orașul Mioveni (Colibași și Făgetu) și celelalte două de orașul de curând declarat Ștefănești (Enculești și Valea Mare-Podgoria).

Satul Colibași este de tip adunat, cu ușoare tendințe de răsfire. Fiind străbătut de drumul național 73 D este o așezare tipică de terasă având vatra formată exclusiv din podurile a două nivele medii din stânga Râului Doamnei (fig. 7) din care cea mai înaltă

¹³ I. Popescu-Argheșel, *Valea Argeșului - studiu geomorfologic*, Comunicări de Geografie, 1965 și D. Paraschiv, *Piemontul Căndești*, 1965.

¹⁴ Idem.

Satele **Făgetu** și **Enculești** se înșiră pe două văi torențiale din stânga Râului Doamnei, fiind de tip răsfirat¹⁵.

Satul **Valea Mare-Podgoria** este tot de tip răsfirat, având vatra cu un cadru geomorfologic complex (vale torențială, versant, terase) și ca urmare, prezentând o textură neregulată¹⁶.

3. În valea Argeșului se înșiră un mare număr de așezări, situate la contactul versantului stâng abrupt al acestuia (care reprezintă limita sudică a Piemontului Cândești) cu terasele inferioare din stânga acestui râu, integrate Câmpiei Române.

Aliniamentul neîntrerupt de așezări se desfășoară în lungul drumului național 7, din care se desprind tentacule ce înaintează pe văile ce se deschid ca niște pâlnii la ieșirea din piemont. Populația însumată a celor 3 comune (Călinești, Leordeni și Valea Mare) și două orașe (Ștefănești și Topoloveni) este de peste 40 000 locuitori, din care cea asimilată urbanului (22 000 locuitori) reprezintă 55%.

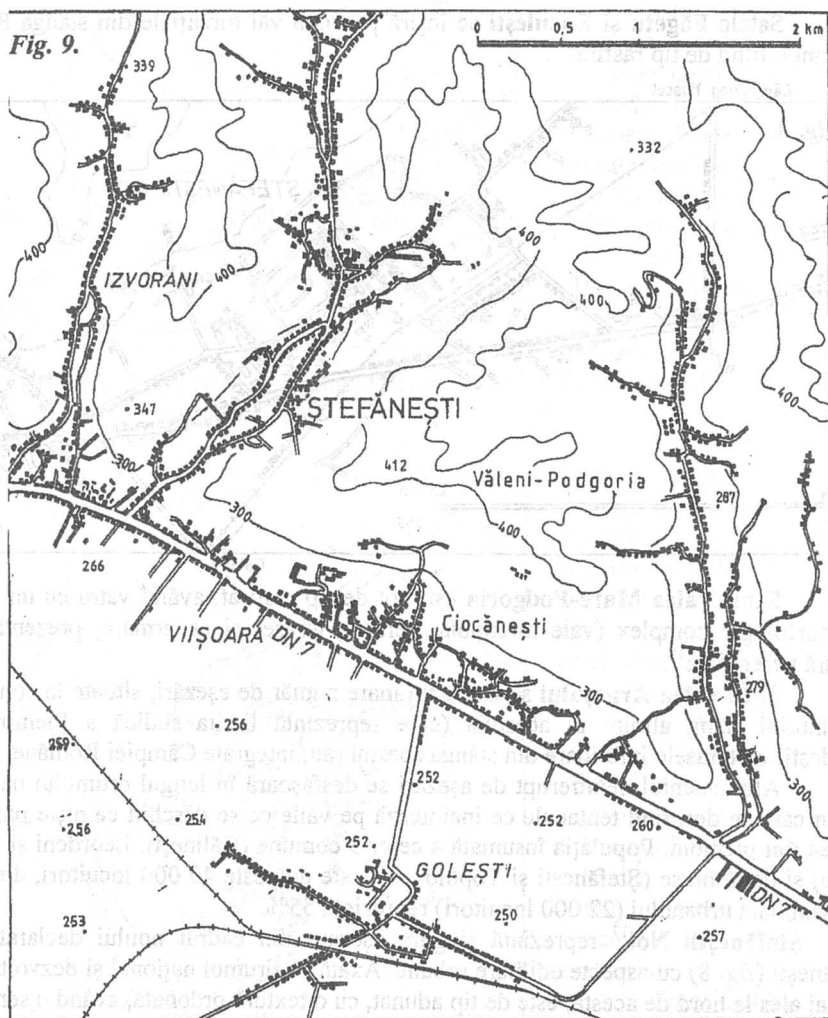
Ștefăneștii Noi¹⁷ reprezintă singura așezare din cadrul noului declarat oraș Ștefănești (fig. 8) cu aspecte edilitare urbane. Axată pe drumul național și dezvoltându-se mai ales la nord de acesta, este de tip adunat, cu o textură ordonată, având o serie: de dotări de tip urban, (blocuri, spital, stadion, școli, unități industriale și de servicii etc.), totodată remarcându-se Ansamblul arhitectural de stil neoromânesc al Brătienilor - de mare valoare cultural-istorică și turistică.

Așezările **Izvorani** și **Ștefănești** se dezvoltă în lungul drumului național, dar mai ales în cadrul văilor omonime ce coboară din piemont (fig. 9), având structură răsfirată și o tipică textură neregulată, polinucleară. Centrul civic este situat în zona de convergență a șoselei naționale cu drumurile locale ce se îndreaptă spre cele două văi, în cadrul cărora se concentrează majoritatea gospodăriilor, celor două așezări.

¹⁵ I. Popescu Argeșel și Anca-Argeșel Chioncel, *Morfostructura și cadrul geomorfologic al așezărilor din valea Râului Doamnei*, „Argesis”, seria Istorie, Muzeul Județean Argeș, tom XIII.

¹⁶ Idem.

¹⁷ Aflat pe vatra fostului sat Florica.

Satul **Vișoara**¹⁸, de tip adunat, este parțial linear - în lungul drumului național, iar la nord de aceasta prezintă o textură neregulată.

Satul **Golești**,¹⁹ situat pe o terasă joasă din stânga Argeșului, se află la mică distanță de zona de contact a câmpiei cu piemontul. De tip răsfrat, se remarcă prin prezența Conacului Goleștilor și Muzeului Pomiculturii și Viticulturii din România, care împreună formează Complexul Muzeal Național Golești, de asemenea, de mare valoare cultural-istorică și turistică. Împreună cu Centrul de Cultură „Brătianu” de la Florica, conferă noului oraș Ștefănești o mare însemnătate și importanță sub aspect cultural.

¹⁸ Aparținător orașului Ștefănești.

¹⁹ Idem.

Satul **Vrănești** se dezvoltă din zona de contact - unde are aspect linear (la drumul național) spre nord, în cadrul piemontului, unde devine așezare de vale adunată, cu tendințe de răsfirare și cu textură neregulată (fig. 10).

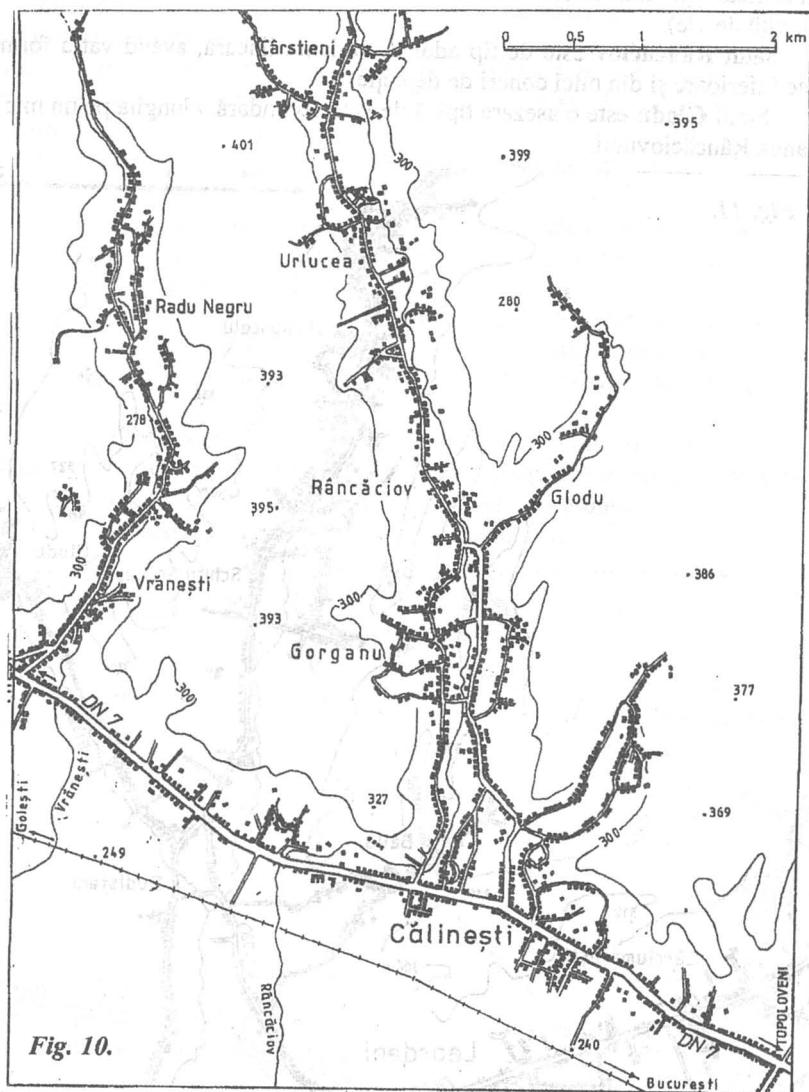

Fig. 10.

Satul **Radu Negru**, este de asemenea de vale însă de tip răsfirat, care ca și precedentul urcă de la firul văii pe versanți, printre livezi și vii.

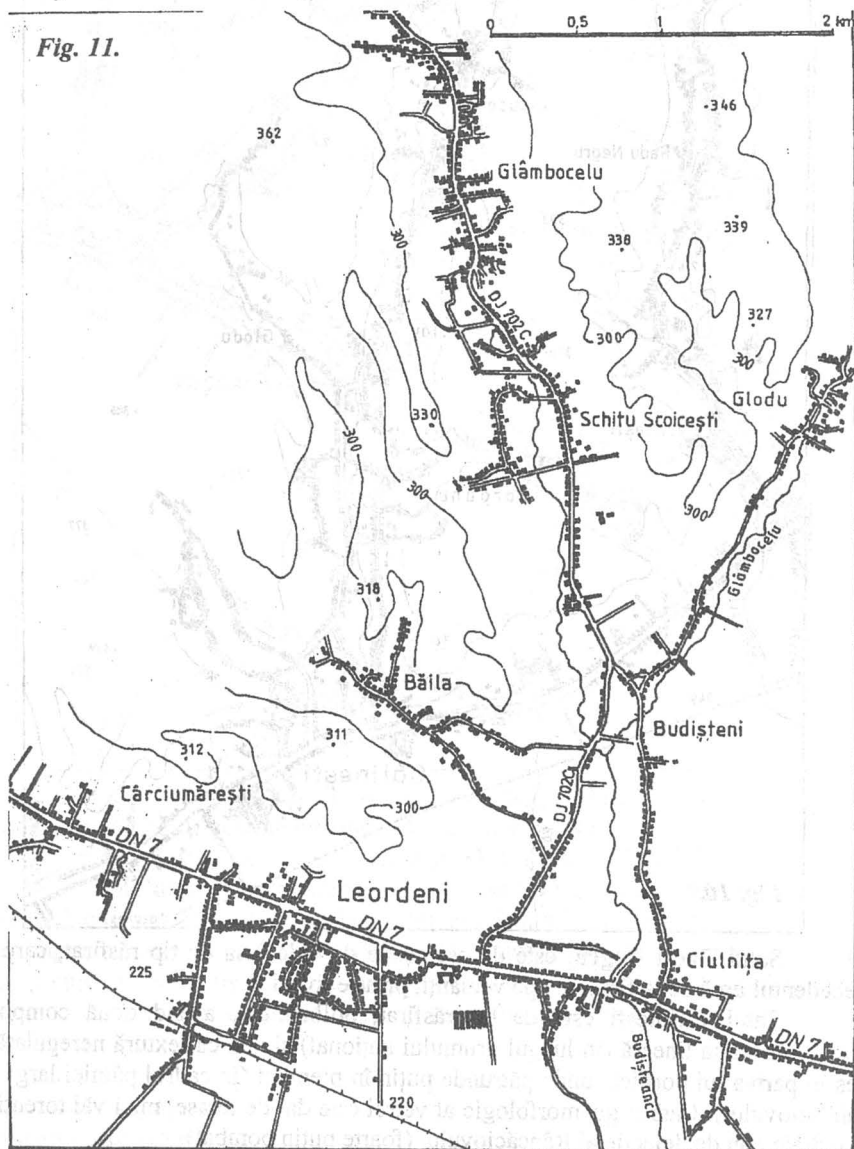
Satul **Călinești** este de tip răsfirat, polinuclear, având două componente structurale - una lineară (în lungul drumului național) și una cu textură neregulată, mai ales în partea lui nordică, unde pătrunde puțin în piemont (în cadrul pâlniei largi a văii Râncăcioiului). Cadrul geomorfologic al vetrei este dat de terase, mici văi torențiale și de marele con de dejecție al Râncăcioiului (foarte puțin bombat).

Satul **Gorganu** este situat în zona, unde valea Râncăcioului capătă aspect tipic de pâlnie. Este de tip adunat, cu textură neregulată, dominat de cele două artere care flanchează pârâul. Vatra este formată din terase și din versanții văii (cultivați mai ales cu viță de vie).

Satul **Râncaciou** este de tip adunat, varianta lineară, având vatra formată din terasele inferioare și din mici conuri de dejecție.

Satul **Glodu** este o așezare tipică de vale secundară, alungită pe un mic afluent din stânga Râncăcioului.

Fig. 11.

Satele **Urlucea** și **Cârstieni**, mai din amonte sunt de tip răsfirat, având vatra formată din terasele inferioare, luncă și o serie de conuri de dejecție și chiar mici glacisuri proluviale, la care se adaugă văile torențiale pe care înăntează tentacular.

Orașul propriu-zis **Topoloveni** este situat pe terasele inferioare ale Argeșului și Cărcinoului (la ieșirea acestuia în piemont). Este axat pe drumul național, cât și pe cele două drumuri (din care unul județean) ce pătrund în valea Cărcinoului care converg în jumătatea nordică a localității. O parte a orașului este sistematizată, restul fiind răsfirată, cu textură neregulată.

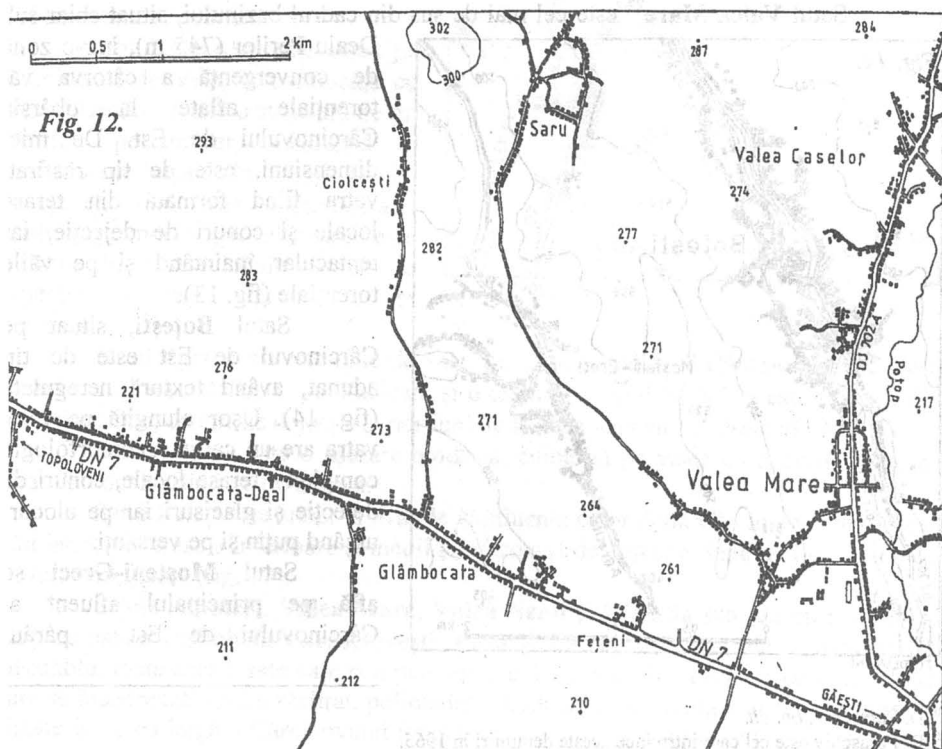
Satul **Cârciumărești**, de mici dimensiuni, este de tip adunat, fiind concentrat de-o parte și de alta a drumului național (Fig. 11).

Satul **Leordeni** este de tip adunat, printre puținele cu textură, ordonată, cadrul geomorfologic al vetrei corespunzând glacisului de la baza piemontului și unei terase joase din stânga Argeșului, extrem de netedă.

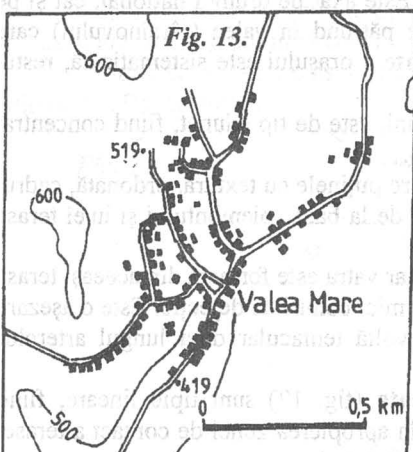
Satul **Ciulnița** are o structură răsfirată, iar vatra este formată din aceeași terasă ce se continuă de la Leordeni, parazită parțial de mici conuri de dejecție. Este o așezare tipică de contact piemont-câmpie, care se dezvoltă tentacular de-a lungul arterelor rutiere.

Satele **Glâmbocata-Deal** și **Glâmbocata** (fig. 12) sunt tipic lineare, fiind dezvoltate bilateral în lungul drumului național în apropierea zonei de contact a terasei Argeșului din stânga, cu glacisul de la poale-abruptului piemontan.

Satul **Ciolcești**, este tipic de vale, cu aspect linear.

Satul **Valea Mare** este de tip răsfirat, cu textură neregulată, polinuclear, având componente lineare, în special în lungul drumului național și respectiv a celui județean (fig. 13). Situat la pătrunderea văii Potopului în câmpie, pe terasele acestuia, cât și pe cele ale Argeșului, înaintează lateral, sub formă tentaculară pe văi secundare (ca Saru).

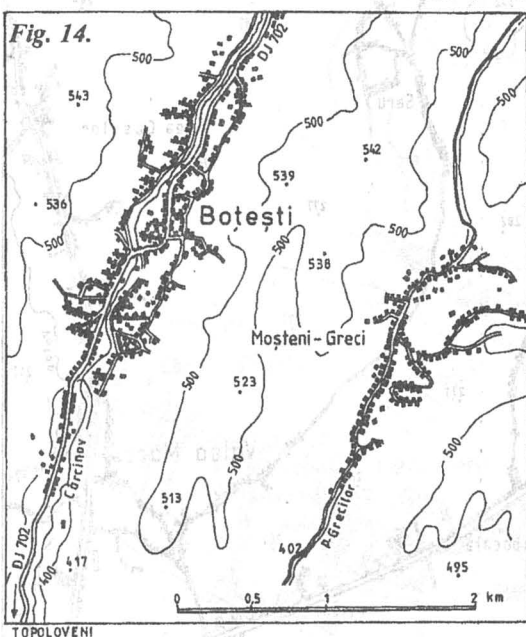

Satul **Fețeni**, de mici dimensiuni este de tip adunat.

4. În **bazinul Cârcinovului** se află un număr relativ mare de așezări, grupate în patru comune, sau aparținând orașului Topoloveni, cu o populație însumată de peste 11.000 locuitori. Dacă includem și populația orașului propriu-zis Topoloveni, situat în cvasitotalitate în bazinul Cârcinovului atunci numărul total este în jur de 20.000 locuitori (din care jumătate este tip urban). De altfel, Cârcinovul este socotit artera hidrografică cea mai importantă care drenează Piemontul Căndești²⁰. De precizat că în bazinul superior al său se individualizează două ramuri principale: Cârcinovul de Est și Cârcinovul de

Vest²¹. Pe Cârcinovul de Est se află cinci sate, iar pe cel de Vest trei sate.

Satul **Valea Mare**²² este cel mai de sus din cadrul bazinului, situat chiar sub

Dealul Perilor (745 m), într-o zonă de convergență a câtorva văi torențiale aflate la obârșia Cârcinovului de Est. De mici dimensiuni, este de tip răsfirat, vatra fiind formată din terase locale și conuri de dejecție, iar tentacular înaintând și pe văile torențiale (fig. 13).

Satul **Botăști**, situat pe Cârcinovul de Est este de tip adunat, având textură neregulată (fig. 14). Ușor alungită pe vale, vatra are un cadru geomorfologic complex - terase locale, conuri de dejecție și glacisuri iar pe alocuri urcând puțin și pe versanți.

Satul **Moșteni-Greci** se află pe principalul afluent al Cârcinovului de Est - pârâul

²⁰ D. Paraschiv, *op. cit.*

²¹ D. Paraschiv este cel care introduce aceste denumiri în 1965.

²² Aparține de comuna Căndești, județul Dîmbovița.

Grecilor, fiind așezare tipică de vale, cu tendință de răsfire, urcând tentacular de la firul văii pe versanți.

Satul **Dobrești** se află în zona de confluență a Cârcinovului de Est cu pâraul Grecilor. Are o structură de tip răsfire, polinuclear, cu textură neregulată. Vatra beneficiază de un cadru geomorfologic alcătuit din terasele inferioare și medii, conuri de dejecție și mici glacisuri proluviale și parțial din versanții văilor torențiale secundare (fig. 15). În lungul drumului județean are o componentă lineară bilaterală.

Satul **Furești** este cel mai de jos de pe Cârcinovul de Est, fiind de tip răsfire și având o textură neregulată. Cadrul geomorfologic al vetrei este format din terasele inferioare, conuri de dejecție, glacisuri proluviale și versanții unor mici văi torențiale (fig. 16).

Satul **Negrești** este situat pe Cârcinovul de Vest, la confluența cu pâraul Lentea, având o structură de tip răsfire, polinuclear, incluzând și componente lineare (în lungul șoselei județene), mai ales monolaterale. Cadrul geomorfologic al vetrei este alcătuit din terase locale, conuri de dejecție, glacisuri proluviale și versanți.

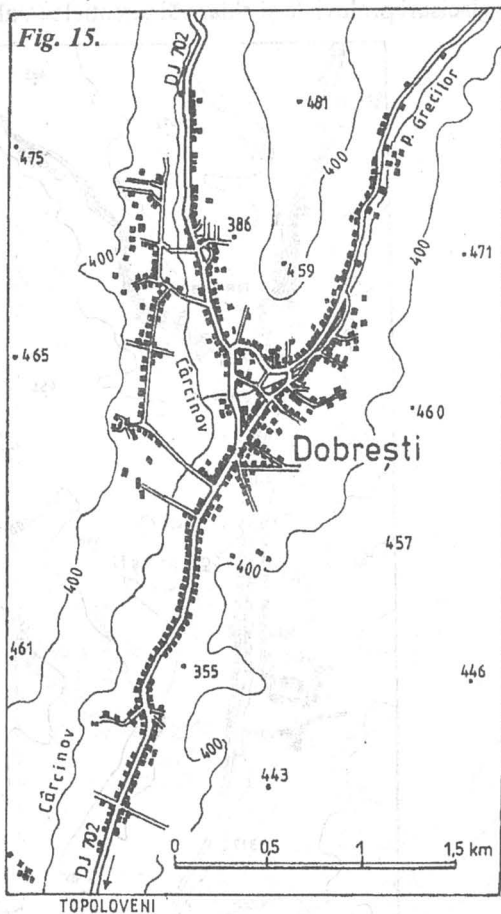
Satul **Zgripcești** este tipic de vale, pe ambele maluri al Cârcinovului de Vest, având o structură răsfire, polinucleară și o textură neregulată. Vatra este formată din terasele locale, conuri de dejecție și porțiuni de la baza versantului drept al văii.

Satul **Lentea** este o așezare modestă, cuibărită pe valea cu același nume, pe terasele locale, fiind de tip adunat.

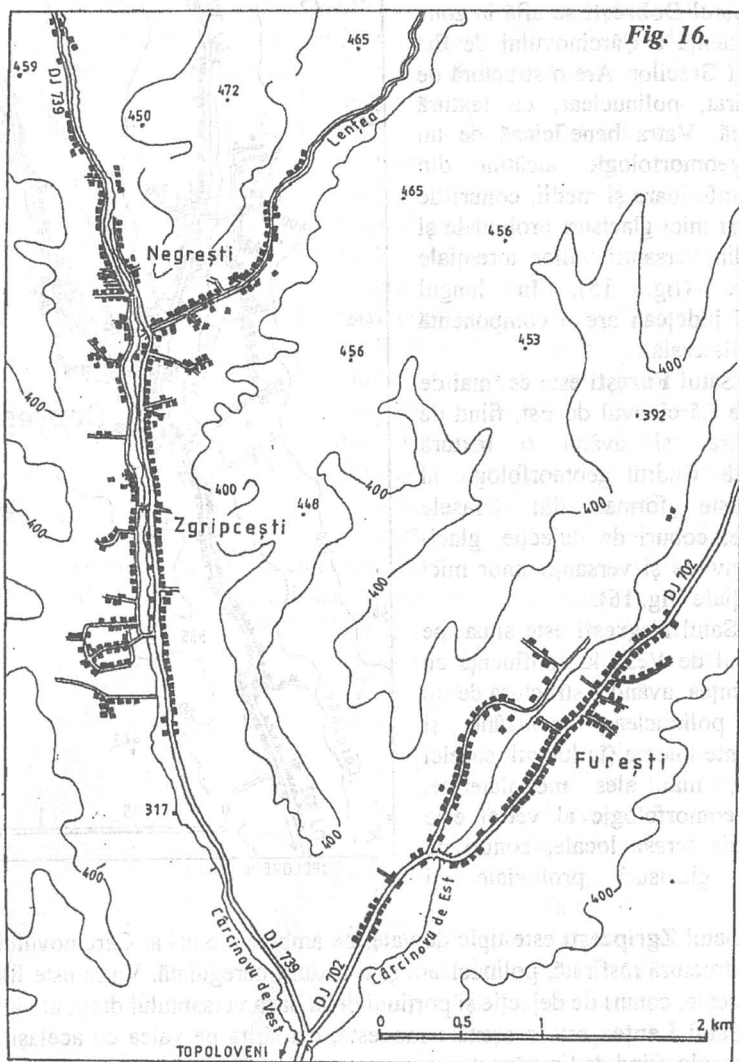
Satul **Beleți** este situat în aval de confluența celor două Cârminoave, în dreapta văii largi, pe terasele inferioare și medii și pe conuri de dejecție. Este de tip adunat, cu textură neregulată (fig. 17).

Satele **Albotele**, **Valea Mare**, **Valea Neniei** și **Sămăila** sunt de tip răsfire, în timp ce satele **Priboieni**, **Paraschivești**, **Pitoi** și **Valea Popii** sunt de tip adunat. Pe ansamblu, toate aceste sate care compun comuna Priboieni formează de fapt un habitat care se încadrează tipului răsfire, polinuclear. Cadrul geomorfologic al acestor așezări, situate în valea largă a Cârcinovului (cursul mijlociu) au vatra formată din terase (mai

Fig. 15.

ales inferioare), numeroase conuri de dejecție - care pe anumite areale alcătuiesc glacisuri proluviale și chiar văi torențiale (Valea Mare, Sămăila).

Satele **Gorănești**, **Crințești** și **Boțârcani**²³ au structură de tip adunat, ușor afănată și textură neregulată. Cadrul geomorfologic al vetrei este dat de terasele inferioare și medii, primele parazitare pe alocuri de conuri de dejecție (fig. 18).

Satul **Țigănești**²⁴ este tipic linear, bilateral, având vatra formată dintr-o singură terasă (inferioară) care prezintă o netezime remarcabilă. Micile tentacule din stânga Cărcinovului îi conferă parțial tendințe de răsfire (cătunul Inuri).

²³ Toate trei aparținătoare orașului Topoloveni.

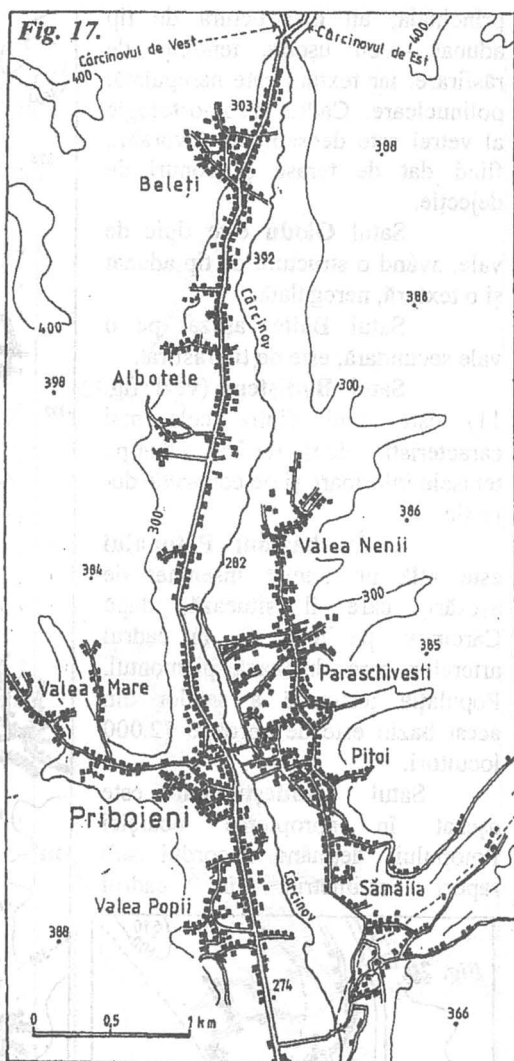
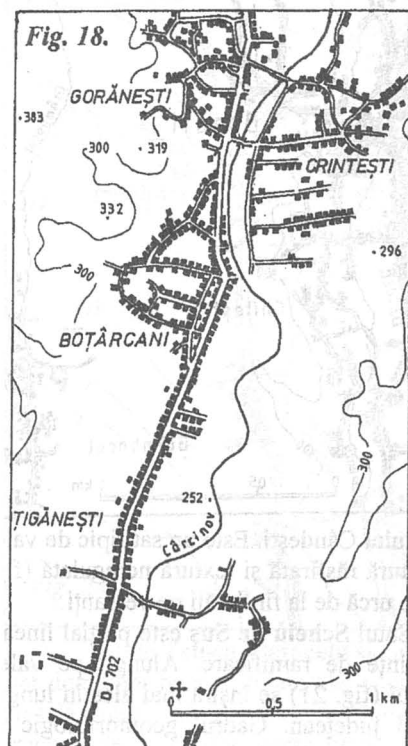
²⁴ Idem.

5. În bazinul Glâmbocelului se află un număr mai mic de așezări, majoritatea compunând comuna Bogați, iar celelalte comuna Leordeni. Aparținând în totalitate mediului rural, ele însumează o populație de aproape 8.000 locuitori.

Satul **Suseni**, situat în bazinul superior al acestui pârâu, este tipic de vale, având structură răsfirată și textură neregulată; polinuclear (fig. 19). Așezarea se ramifică tentacular pe văile torențiale, inclusiv pe versanții văluriți (afecțați frecvent de alunecări de teren).

Satele **Bujoi și Bârloi**, de mici dimensiuni, sunt așezări tipice de vale cu structură răsfirată și textură neregulată.

Satele **Bogați și Chitești**

sunt de asemenea, de tip răsfirat, cu textură tipic neregulată polinucleară. Cadrul geomorfologic al vetrelor este complex (lunca, terase locale, versanți văluriți - din cauza alunecărilor de teren și văi torențiale).

Satul **Glâmbocel** este tipic de vale, situat pe un afluent din stânga. După structură este de tip adunat, având o textură neregulată. De la firul văii satul urcă ușor pe versanți.

Satele **Glâmbocelu și Schitu Scoicești** (vezi fig. 11), situate pe valea

principală, au o structură de tip adunat - cu ușoare tendințe de răsfirare, iar textura este neregulată; polinucleare. Cadrul geomorfologic al vetrei este deosebit de favorabil, fiind dat de terase și conuri de dejecție.

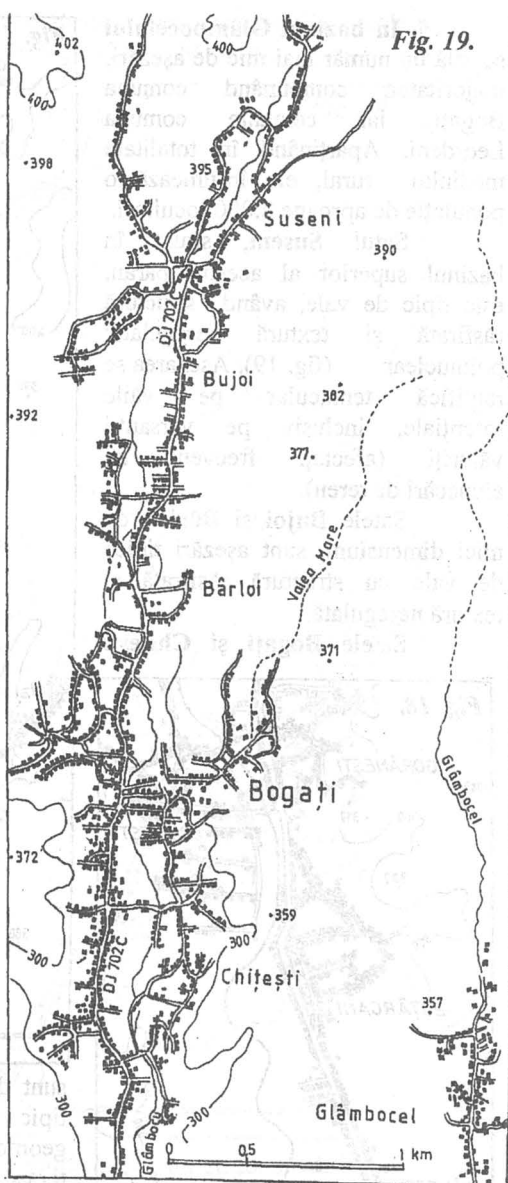
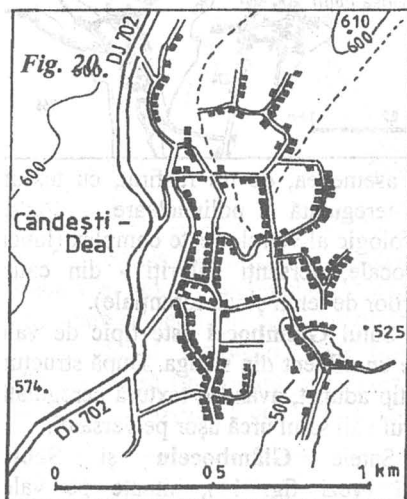
Satul **Glodu** este tipic de vale, având o structură de tip adunat și o textură, neregulată.

Satul **Băila**, așezat pe o vale secundară, este de tip răsfirat.

Satul **Budișteni** (vezi fig. 11) este unul dintre cele mai caracteristice de tip răsfirat, situat pe terasele inferioare și pe conuri de dejecție.

6. În bazinul Potopului este aflat un număr însemnat de așezări, care îl situează, după Cărcinov, pe locul 2, în cadrul arterelor care drenează piemontul. Populația însumată a satelor din acest bazin este de aproape 12.000 locuitori.

Satul **Cândești-Deal** este așezat în apropierea obârșiei Potopului, deținând recordul sub raport altimetric în cadrul

Piemontului Cândești. Este un sat tipic de vale, cu structură răsfirată și textură neregulată (fig. 20), care urcă de la firul văii pe versanți.

Satul **Scheiu de Sus** este parțial linear, cu tendințe de ramificare. Alungit pe valea Potopului (fig. 21) se înșiră mai ales în lungul drumului județean. Cadrul geomorfologic al

vetrei este dat de luncă, de fâșiile înguste de terase și de micile conuri de dejecție.

Satul **Scheiu de Jos**, în parte dublu linear cu tendințe de răsfirare. Are vatra, de asemenea, formată din terasele înguste și alungite, dezvoltate cu precădere în stânga Potopului; polinuclear.

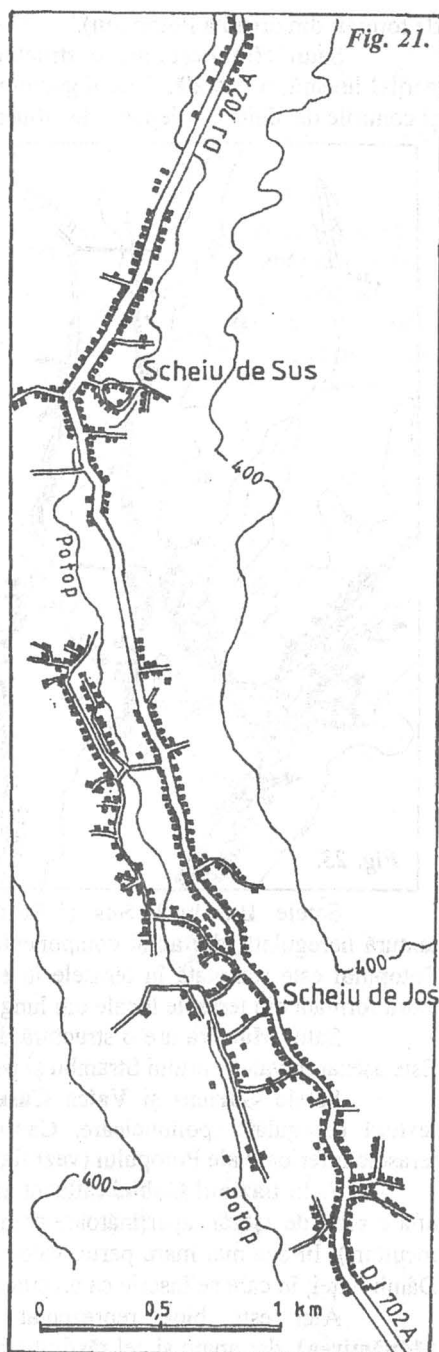
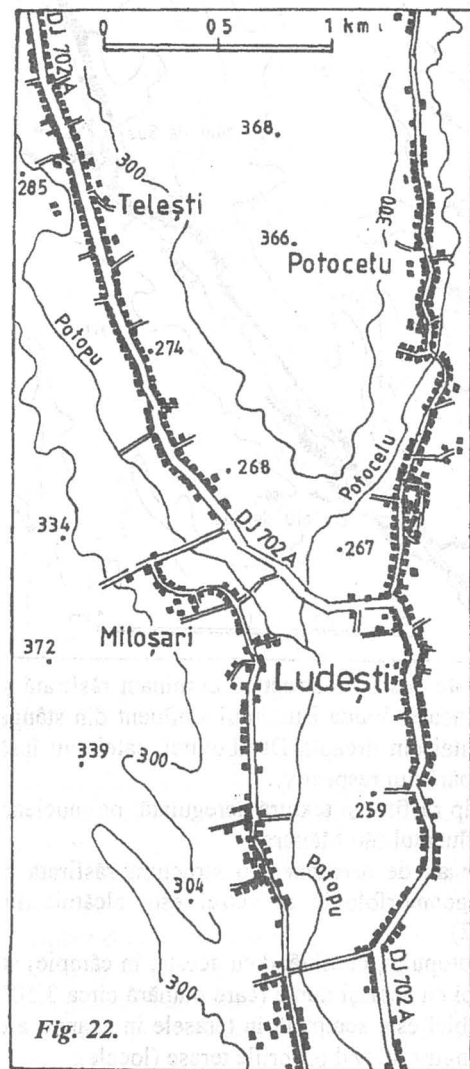

Fig. 21.

Fig. 22.

Satele **Telești**, **Potocelu** și **Ludești** sunt dominant lineare, bilaterale, situate pe terasele înguste ale Potopului și Potocelului (fig. 22), în timp ce satul **Miloșari** are o structură de tip răsfirat, vatra fiind alcătuită în special din conuri de dejecție (formate

de torenții din dreapta Potopului).

Satul **Hulubești** are o structură dominantă de tip răsfirat, polinuclear, iar parțial lineară, bilaterală. Cadrul geomorfologic al vetrei este dat de terasele Potopului și conurile de dejecție depuse de afluenți din dreapta acestuia (fig. 23).

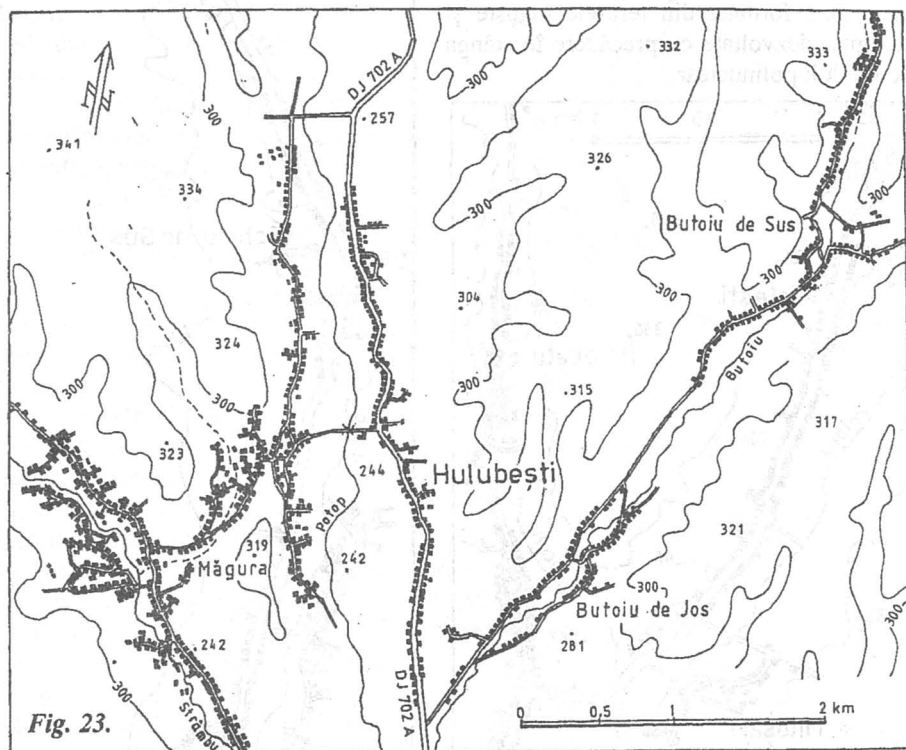

Fig. 23.

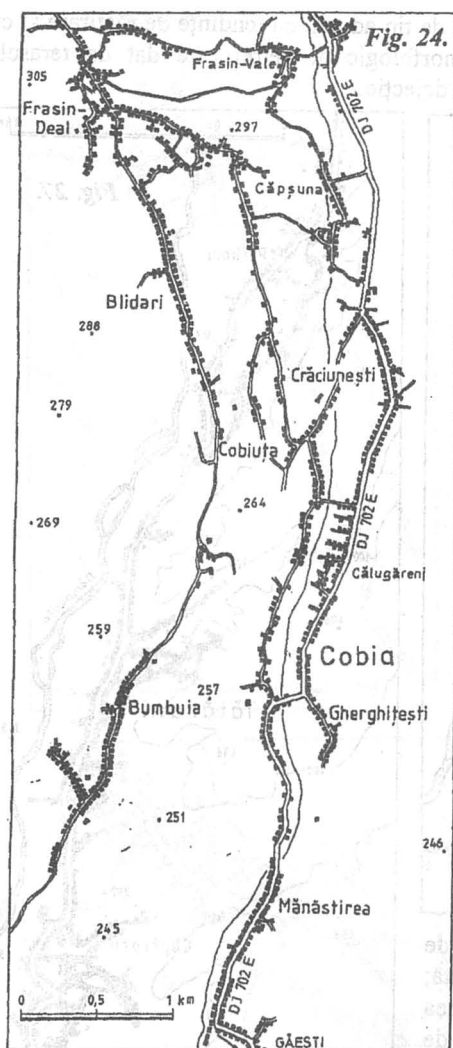
Satele **Butoiu de Sus** și **Butoiu de Jos** au o structură dominant răsfirată și textură neregulată, dar au și componente lineare. Valea Butoiului - afluent din stânga Potopului este sculptată în terasele în evantai din dreapta Dâmboviței, satele au însă vatra formată din terasele locale din lungul pâraului respectiv.

Satul **Măgura** are o structură de tip răsfirat și textură neregulată; polinuclear. Este așezat în valea pâraului Strâmbu și pe afluentul său Măgura.

Satele **Gârleni** și **Valea Caselor** au de asemenea, o structură răsfirată și textură neregulată; polinucleare. Cadrul geomorfologic al vetrei este alcătuit din terasele inferioare ale Potopului (vezi fig. 12).

7. În bazinul Cobiei (afluent al Potopului, conflând cu acesta, în câmpie) se află o serie de așezări aparținătoare comunei cu același nume (care numără circa 3.500 locuitori). În cea mai mare parte, valea Cobiei este sculptată în terasele în evantai ale Dâmboviței, în care se înscrie ca un culoar îngust, având propriile terase (locale).

Aici este bine reprezentat tipul linear de sate (**Blidari**, **Bumbuia**, **Mănăstirea**), dar apare și cel răsfirat (fig. 24), dar care înglobează numeroase porțiuni lineare (**Căpșuna**, **Crăciunești**, **Călugăreni**, **Gherghițești**, **Cobiuța**). De asemenea, satele **Frasin-Deal** și **Frasin-Vale** au o structură de tip răsfirat, polinuclear și textură

din partea cea mai înaltă a piemontului.

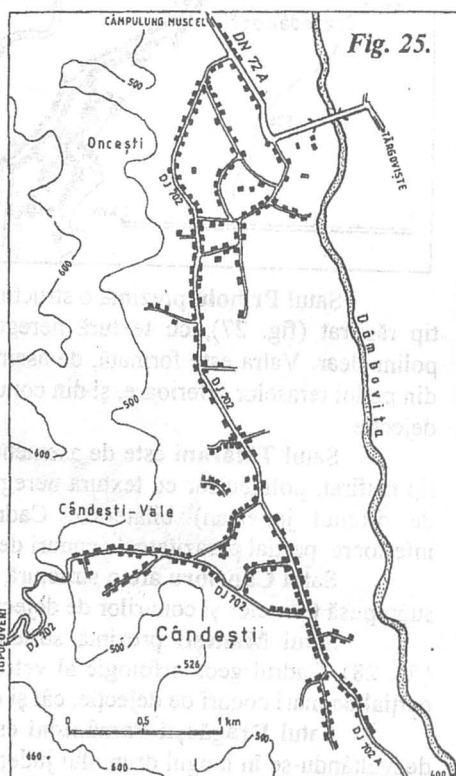
Satul **Cândești-Vale**, de asemenea răsfirat, principalele tentacule urmărind cele trei direcții ale drumurilor județene 702 și 702 A; textură neregulată. Vatra este formată din terase, mari conuri de dejecție și văi torențiale (fig. 25).

Satul **Aninoșani**, de dimensiuni modeste este de tip adunat (fig. 26), cu textură neregulată. Este situat pe o terasă inferioară.

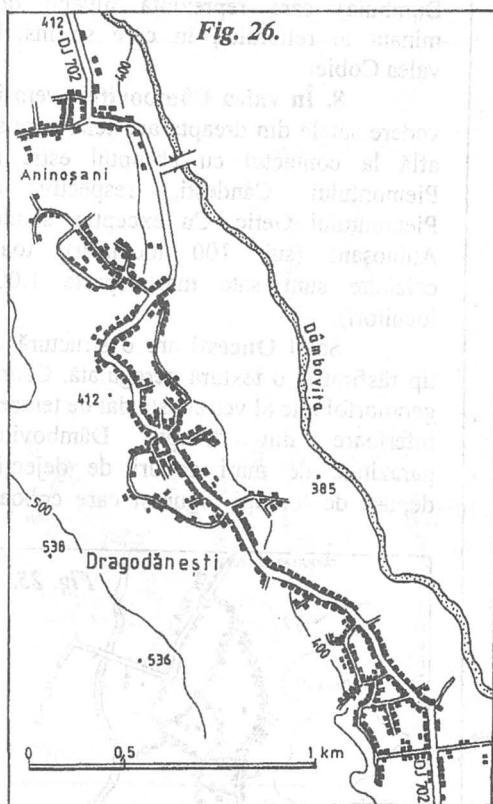
neregulată. Toate aceste sate sunt situate atât pe terasele locale ale Cobiei, cât și pe cele al Dâmboviței (Frasin-Deal, Blidari și Bumbuia) care reprezintă nivelul dominant al reliefului, în care se înscrie valea Cobiei.

8. În valea Dâmboviței avem în vedere satele din dreapta acesteia, care se află la contactul cu abruptul estic al Piemontului Cândești, respectiv al Piemontului Getic. Cu excepția, satului Aninoșani (sub 100 locuitori), toate celelalte sunt sate mari (peste 1.000 locuitori).

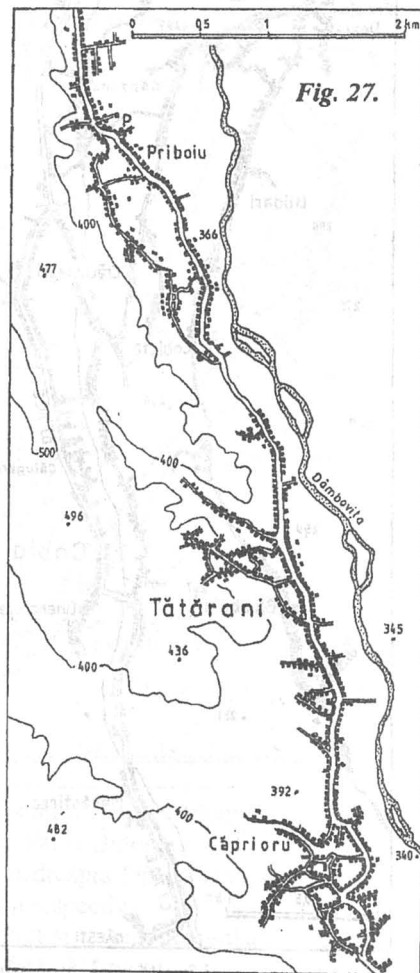
Satul **Oncești** are o structură de tip răsfirat și o textură neregulată. Cadrul geomorfologic al vetrei este dat de terasele inferioare din dreapta Dâmboviței, parazitare de mari conuri de dejecție, depuse de torenții viguroși care coboară

Satul **Dragodănești** are o structură de tip adunat cu tendințe de răsfire și cu textură neregulată (fig. 26). Cadrul geomorfologic al vetrei este dat de terasele inferioare, parazitare pe alocuri de conuri de dejecție.

Satul **Priboiu** prezintă o structură de tip răsfirat (fig. 27), cu textură neregulată; polinuclear. Vatra este formată, de asemenea din podul teraselor inferioare, și din conuri de dejecție.

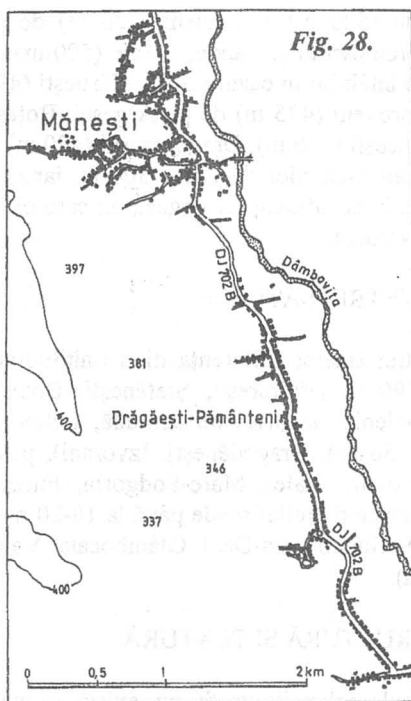

Satul **Tătărani** este de asemenea de tip răsfirat, polinuclear cu textură neregulată având însă o componentă lineară, (legată de drumul județean) bilaterală. Cadrul geomorfologic este format din terasele inferioare, parțial parazitare de conuri de dejecție.

Satul **Căprioru** are o structură de tip adunat, cu textură neregulată. Vatra, este suprapusă teraselor și conurilor de dejecție.

Satul **Mănești** prezintă structură tot de tip adunat și o textură neregulată (fig. 28). Cadrul geomorfologic al vetrei este dat atât de podurile teraselor, parazitare parțial de mari conuri de dejecție, cât și de unele văi torențiale.

Satul **Drăgăești-Pământeni** este în cea mai mare parte tipic linear bilateral, dezvoltându-se în lungul drumului județean. Cadrul geomorfologic al vetrei este format

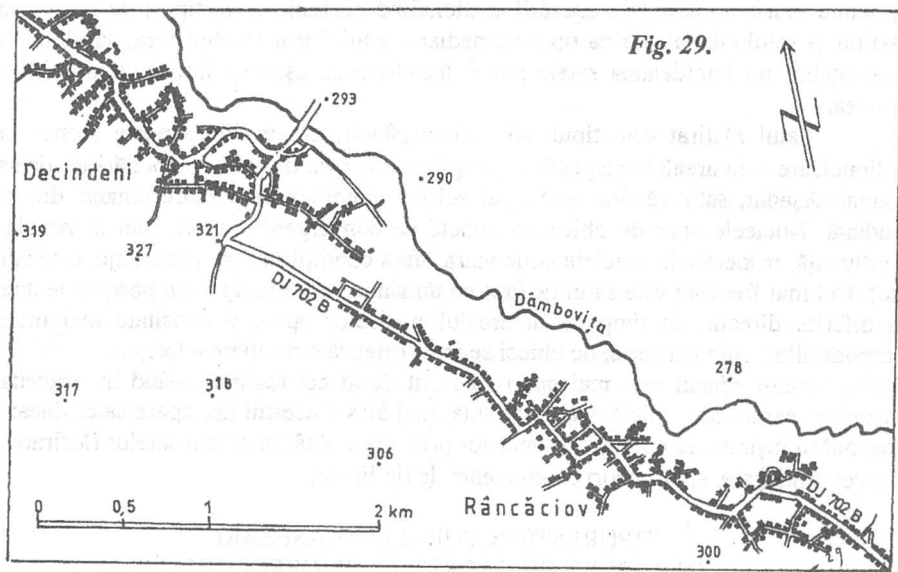
din podul teraselor inferioare, ușor boltite pe alocuri din cauza câtorva conuri de dejecție.

Satul **Decindeni** are o structură de tip adunat, cu textură neregulată (fig. 29), iar vatra este alcătuită aproape exclusiv din poduri de terasă.

Satul **Râncăciova**, tot de tip adunat, cu textură neregulată, reprezintă o așezare caracteristică de terasă.

REPARTIȚIA ÎN ALTITUDINE A AȘEZĂRILOR

Zona de habitat din arealul studiat se află între 550 m altitudine maximă (satele Cârdești-Deal și Valea Mare - aflate la obârșiile Potopului, respectiv Cărcinovei) și 200 m (satele din colțul de sud-est al piemontului), rezultând așadar o energie maximă de relief de 350 m.

Până la 500 m mai urcă satele Dealu (520 m) și Lucieni (520 m) de pe Argeșel, Moșteni-Greci (500 m) din bazinul Cărcinovului și Căndești-Vale (500 m) de pe Dâmbovița. Valori de peste 400 m altitudine întâlnim în cazul satelor Hârtiești (495 m), Vulturești (495 m), Bârzești (460 m) și Voroveni (425 m) de pe Argeșel; Boțești (470 m) și Dobrești (450 m) de pe Cărcinov; Oncești (480 m), Dragodănești (430 m) și Aninoșani (425 m) de pe Dâmbovița. Majoritatea așezărilor depășesc 300 m, iar cele care se află pe văile care debușează în câmpie direct (afluenți ai Argeșului, care oferă un nivel de bază coborât) se găsesc sub această valoare.

ENERGIA DE RELIEF A VETREI SATELOR

Cele mai mari valori ale energiei vetrei satelor (diferența dintre altitudinea maximă și cea minimă a așezării) sunt de 90 m (Vulturești, Ștefănești, Boțești, Moșteni-Greci, Dobrești, Bogați), 80 m (Priboieni - la nivel de comună, Călinești, Chișești, Căndești-Vale), 75 m (Căndești-Deal, Suseni, Dragodănești, Izvorani), peste 50 m (Dealu, Bârzești, Ștefănești Noi, Racovița, Valea Mare-Podgoria, Furești, Tătărani, Vrănești, Topoloveni, Ciocănești). Energia de relief scade până la 10-20 m în cazul satelor situate numai pe terase (Tigănești, Glâmbocata-Deal, Glâmbocata, Valea Mare - de pe Potop, Budișteni, Golești, Viișoara).

TIPURI DE AȘEZĂRI DUPĂ STRUCTURĂ ȘI TEXTURĂ

În cadrul Piemontului Căndești și culoarelor limitrofe nu există o mare varietate morfostructurală a așezărilor, aici fiind prezente două tipuri de bază - satul răsfirat și satul adunat, iar ca tip intermediar - satul linear (monolateral sau bilateral). Bineînțeles, nu întotdeauna satele pot fi încadrate cu ușurință într-unul sau altul din acestea.

Satul răsfirat este tipul cel mai răspândit, prezentând aspecte mono - sau polinucleare - în arealele respective apropiindu-se, prin desimea gospodăriilor de satul adunat. Așadar, satul răsfirat este tipul cel mai complex de așezare umană, din zona studiată. Nucleele apar de obicei în zonele de convergență rutieră, sau în zonele de confluență, respectiv în arealele unde vatra oferă condiții optime (netezime, extensiune etc). Cel mai frecvent este satul răsfirat cu un singur nucleu, de unde pornesc tentacule în diferite direcții. În timp ce în arealul nucleelor apare o densitate mai mare a gospodăriilor, spre periferie, de obicei se înregistrează o rarefiere a lor.

Satul adunat este mai puțin frecvent decât cel răsfirat, având în majoritatea cazurilor textură neregulată. Ca o variantă, mai ales a acestui tip, apare satul linear, cu gospodării înșirate de-a lungul drumurilor principale. Atât în cadrul satelor răsfirate, cât și a celor adunate, apar uneori componente de tip linear.

TIPURI STRUCTURALE DE AȘEZĂRI ÎN RAPORT CU CADRUL GEOMORFOLOGIC

Nu putem afirma cu certitudine că există întotdeauna o relație strânsă între morfostructura așezărilor și cadrul geomorfologic al vetrelor. Se constată însă că anumite tipuri, cum ar fi cel linear este impus fie de arterele rutiere, fie de văile înguste,

respectiv de zonele de contact morfologic (piemont-culoar sau piemont-câmpie). Ele sunt suprapuse cel mai adesea podurilor de terasă. Relieful mai accidentat (convergență de văi, conuri de dejecție, glacisuri, versanți etc.) este în relație directă cu tipul răsfirat, iar în unele cazuri chiar cu cel adunat.

Pe de altă parte, constatăm că în Piemontul Cândești nu există nici o așezare de culme (de interfluviu piemontan), în totalitate acestea fiind legate de văile care fragmentează piemontul sau de zonele de contact cu culoarele de vale, respectiv cu câmpia.

Majoritatea covârșitoare a așezărilor au cadrul geomorfologic al vetrei format din terase fluviatile, conuri de dejecție și glacisuri proluviale, elemente morfologice ce oferă o mare favorabilitate dată de stabilitatea terenului, de netezimea lui, de lipsa umidității excesive, de apropierea pânzei freatice (care reprezintă în cele mai multe cazuri principală sursă de alimentare cu apă a localităților) etc.

Teritorial, cele 105 așezări din zona studiată formează un șir neîntrerupt pe laturile vestică, sudică și estică ale Piemontului Cândești, sau se înșiră în interiorul acestuia, de-a lungul văilor.

THE MORPH STRUCTURE OF THE LOCALITIES FROM CÂNDEȘTI PIEDMONT AND THE GEOMORPHOLOGIC BACKGROUND

Abstract

The Cândești Piedmont represents the Eastern extremity of the Getic Piemont. It has a surface of 800 km². The maximum altitude is reached at Dealu Perilor (745 m), in North, then the relief gradually lowers to the South to under 200 m at Cozia Valley. The majority of the localities from the studied zone are situated in ten aces. In the area of the Cândești Piemont there are 105 settlements three of them being urban localities Mioveni, Ștefăneștii Noi and Topoloveni. The average density is 12,5 village/100km² (square km). 56 of these 105 are valley settlements, the rest being situated in the passages of Argeș and Doamnei Rivers, and Dâmboviței respectively. Most of the settlements are medium, having between 500 and 1000 inhabitants. The localities are many centuries old – the oldest Călinești Village, that was (documentary) attested at 20th of May 1388. In the studied zone prevails the spread village, while the dispersed village is completely absent. The linear village is well represented. The settlements are presented in the order of the hydrographical basin of the rivers they belong to: Argeșel, Doamnei River, Argeș, Cărcinov, Glâmbocel, Potop, Cobia and Dâmbovița.